

Mam...

Ik verveel me!

“Is dit allemaal van Sanne?”, riep de 90-jarige oma van Richard uit toen zij de enorme berg speelgoed in de huiskamer zag liggen. “Plotseling bekeek ik al dat spul door haar oude ogen - en was stiekem blij dat haar benen er erger aan toe waren dan haar ogen, kon ze tenminste niet naar boven om te aanschouwen hoeveel méér er nog op Sanne's kamer ligt... Sanne (3) heeft veel speelgoed. Te veel.”

Zapcultuur

Dušan vindt dat zijn kinderen Eeke (4) en Minne (2) wel veel speelgoed hebben, maar niet te veel. Hij koopt dan ook alleen maar speelgoed als hij denkt dat zijn kinderen er aan toe zijn, er iets nieuws mee kunnen. Ook Patrick vindt dat zijn zoon Giovanni (6) niet te veel speelgoed heeft. “Ikzelf had vroeger weinig speelgoed, en ik moest ook nog alles met mijn vier broers delen. Dus ik wil mijn kind alles geven wat ik zelf niet had.” Giovanni heeft dus - onder meer - een Playstation 3, Portable Playstation, Gameboy, racomotor, twee of drie fietsen, een trampoline en een afstandbestuurbare helikopter.

Het blijkt maar weer eens hoe subjectief een begrip als ‘teveel’ is. Toch meent Marianne de Valck, die als speelgoedexpert van het Adviesbureau Spelen en Speelgoed in Leusden onder andere workshops en cursussen over spelen en speelgoed geeft, dat je wel degelijk kunt stellen dat kinderen tegenwoordig teveel speelgoed hebben. “Het speelpeil van het Nederlandse kind daalt. Kinderen zijn minder geconcentreerd en spelen minder lang. Er is een zapcultuur ontstaan in het spelen. Een kind speelt intenser met één pop dan met tien, en met minder legoblokjes maak je met dezelfde legoblokjes meer.”

Takjes, adem en limonaderietjes

Speelgoed is niet alleen hetgeen de speelgoedwinkel te koop aanbiedt. In Speel Wijzer, spelen kan met alles (Uitgeverij SWP Amsterdam) stelt Marianne de Valck dat kinderen tegenwoordig te weinig spelen met letterlijk voor de hand liggende

rekels
spelen

dingen. Er worden spelhandvatten gegeven aan de hand van werkwoorden, zoals dansen of tekenen. Ook is er een lijst met zelfstandig naamwoorden die niks kosten, zoals takjes, of adem, in opgenomen, evenals een lijst met afgedankte spullen en één met zaken die voor ongeveer een euro te koop zijn en niet als speelgoed verkocht worden, zoals limonaderietjes. “Ik heb willen duidelijk maken dat spelen is: ervaren, ontdekken en uitproberen. Kinderen worden te weinig gestimuleerd te spelen met dingen waar ze in hun directe leefomgeving mee te maken hebben, waardoor ze deze nauwelijks leren kennen.”

Het meeste speelgoed dat van speelgoedfabrikanten komt is prestatiegericht. “Men denkt vaak dat de beste manier om te spelen prestatiegericht is. Maar spelen is een proces. Het spelen op zich is belangrijker dan het resultaat. Als kinderen op de peuterspeelzaal iets tastbaars gemaakt hebben, hebben ze ‘iets gedaan’. Maar als ze in de poppenhoek hebben gespeeld is dat niet tastbaar, er is geen resultaat, dus hebben ze ‘niets’ gedaan... Terwijl ze in feite heel veel hebben gedaan. Ze zijn vader geweest, of hebben eten gekookt.”

Groot, duur en veel speelgoed hoeft dus niet perse voor kinderen. Dušan kan dat beamen: “Mijn kinderen vermaken zich net zo goed met een steentje en een stokje van de straat.” Ook Patrick zegt dat Giovanni heel tevreden is met kleine dingen. “Het zijn de ouders die het allemaal doen...”

Aha! Zouden wij die skelter, Wii, >

barbiehuis en afstandbestuurbare race-auto eigenlijk voor onszelf kopen?

Speelgoed volgens hem en haar

Uit onderzoek blijkt dat vrouwen vaker speelgoed kopen, en mannen kopen meer en geven er meer aan uit (Speelgoed en Hobby, vakblad voor de speelgoedhandel, 2006). Vrouwen kijken of het zinvol is het speelgoed aan te schaffen. Is het pedagogisch verantwoord? Vinden de kinderen het leuk? Mannen kopen wat ze zelf leuk vinden...

“het gaat om het spelen op zich, niet om de prestaties.”

Dé uitdaging voor uw kind!
Snel naar pag. 46

Ook hebben vaders en moeders vanuit hun sekseverschil een andere kijk op speelgoed. Een vader koopt liever iets nieuws, iets onbekends en spannends, terwijl een moeder liever vertrouwde dingen aanschafft. “Pedagogen Louis Tavocchio en Marine Delfos hebben in hun onderzoeken veel aandacht voor jongetjes en hoe zij zich moeten handhaven in een door vrouwen gedomineerd opvoedklimaat. Dat werkt ook door in speelgoed”, meent Marianne de Valck. “Iets uit elkaar halen noemen wij snel slopen, en dat mag niet. Het meest ideale spel vinden wij rustig en lief. Vrouwelijk spel.”

Goed. Mannen kopen meer en duurder speelgoed. Maar wat mag het dan kosten? Dušan zegt er niet zo veel aan uit te geven, hij schat zo’n 200 à 250 euro per jaar. Het duurste stuk speelgoed dat hij ooit aanschafte was, naast een fiets, een houten garage van 70 euro. Is dat het favoriete stuk speelgoed van Minne? “Haha, nee, helemaal niet! Hij speelt het liefst met een houten trein van Ikea. En Eeke vermaakt zich urenlang met haar dokterskoffertje.” Patrick - “ik ben zelf ook nog een beetje kind” - denkt ongeveer 1500 euro per jaar uit te geven aan speelgoed. Hij loopt dan ook altijd even een speelgoedwinkel in als-ie er toch in de buurt is. Meestal koopt hij iets, maar dat hoeft niet duur te zijn. Het duurste speelgoed dat hij ooit kocht? “Een

Harley-motor, die kostte ongeveer 800 euro. Hij vindt em leuk, maar speelt met van alles.”

Visitekaartje

“Speelgoed is het visitekaartje van je opvoeding”, aldus Marianne de Valck. “Alles wat je wenst of verwacht van je kind komt daarin terug. Wij bepalen wat mag.” Ze geeft een voorbeeld. “Als een dochter van een jaar of vier een poppenwagen mag uitkiezen zal ze geheid kiezen voor een roze, liefst met K3 er op. Moeder kiest liever voor een rieten poppenwagen. Dat vindt ze mooier, is duurzamer, kan eventueel nog in de huiskamer staan met een beer erin. Een vader zal dan zeggen: ‘als dat kind nou zo’n roze geval wil’. Maar moeder wil dat niet, want: ‘wij lopen er naast.’”

Ook als het gaat om ‘goed’ of ‘verantwoord’ speelgoed, geef je je visitekaartje af. “Wat verantwoord speelgoed is bestaat mijns inziens uit drie onderdelen: verantwoord gemaakt, verantwoord gegeven en verantwoord gebruikt.” De laatste heeft alles te maken met de leeftijd en aard van het kind, met de opvoeding, en de normen en waarden binnen het gezin (denk aan de rol van meisjes en jongens, of het milieu). Echter, het gaat niet om het speelgoed zelf, maar hoe een kind er mee speelt. “Je kunt met een pistool spelen maatschappelijk onverantwoord vinden, maar als ze er mee achter elkaar aan rennen en pow-pow roepen - wat overigens ook met hun vinger kan - en zich niet bewust zijn van oorlog, dood en verderf, hoeft dat niet erg te zijn. Als ze elkaar het hoofd er mee inslaan wel. Maar dat kunnen ze ook met een legoblokje.” Marianne de Valck blijft het benadrukken: “het gaat om het spelen op zich, niet om de prestaties.”

Patat versus Sonja Bakker

Hoe kies je nou speelgoed uit dat verantwoord is, en leuk? Iets waar je niet alleen als ouder blij mee bent, maar ook als kind. Zodat die niet steeds zegt “Mam... ik vervel me!”, terwijl jij rondkijkt in de kinderkamer en je afvraagt of het über-

haupt mogelijk is om deze enorme puinhoop nog vóór het avondeten opgeruimd te krijgen. Desnoods door jezelf.

Als het aan kinderen ligt kiezen ze hun speelgoed uit op uiterlijkheden. Veel kleur (hoe feller hoe beter), licht, beweging, geluid, losse onderdelen en details. Helaas geeft speelgoed met veel uiterlijkheden weinig mogelijkheden om iets anders mee te doen dan de fabrikant bedacht had. Een rode brandweerauto met veel details kan alleen maar een brandweerauto zijn. Een blankhouten auto zonder brandweerslang en sirene kan zoveel meer zijn. Hiermee is niet gezegd dat de kwaliteit van de gedetailleerde brandweerauto niet goed is, maar de speelwaarde is lager. “Vraag aan een kind wat het eten wil, en het zegt patat”, aldus Marianne de Valck. “Ik noem dit speelgoed patat. De tegenhanger hiervan, het speelgoed zonder al die uiterlijke kenmerken, zonder batterijen en in basiskleuren, is dan ‘Sonja Bakker’. Heel verantwoord, maar niet altijd lekker. Basisuitvoeringen zijn goed voor basis-speelgoed. Een goede pop, een goed constructiesysteem. Maar het moet er wel aantrekkelijk uitzien! Tussen deze twee uitersten zit het compromis. Speelgoed dat er leuk uitziet, zodat kinderen ervoor willen kiezen, en dat niet allesbepalend is, zodat het veel speelmogelijkheden biedt.”

Speelruimte

Vrijwel alle ouders vinden het belangrijk dat hun kinderen de ruimte krijgen om te spelen. Toch kiezen we graag voor veiligheid. Vrij spelen neemt risico's met zich mee, zoals het risico om zich te bezeeren maar ook het risico om te mislukken. Marianne de Valck: “Kinderen hebben speelruimte nodig voor hun ontwikkeling. Dat is de ruimte tussen wat we goed vinden en wat we niet willen. En die wordt steeds kleiner, is tegenwoordig zelfs te klein. Een teveel aan begeleiding, spelregels en speelgoed maakt dat kinderen te weinig zelf bepalen hoe, waar en waarmee ze spelen. Ze vinden het ook steeds moeilijker om zelf iets te bedenken en hun eigen gang te kunnen gaan.” De daling van het speelpeil (het samenspel tussen de concentratie waarmee kin-

deren spelen, hoe vaak en hoe lang ze dat doen en wat ze daarbij verzinnen, red.) lijkt een van de oorzaken te zijn voor toenomen ontwikkelingsachterstanden. Bij kinderen uit alle lagen van de bevolking en in alle milieus worden achterstanden in motoriek, ruimtelijk en logisch inzicht, actieve taal- en sociale vaardigheden vastgesteld. Onderzoeken verwijzen voor de oorzaken hiervan naar de voorschoolse periode waarin kinderen de basis voor deze vaardigheden spelenderwijs zouden moeten verwerven. Dus al onze liefdevol gegeven rommel en begrenzingen blijken een negatief effect te hebben op het welbevinden van onze kinderen. Is dat niet de beste reden om in het vervolg weloverwogen speelgoed te kiezen, waarmee je kinderen langer, intensiever en bevogener kunnen spelen?

Wat is goed speelgoed?

Goed speelgoed is in de eerste plaats veilig gemaakt. Speelgoed voorzien van het CE merk voldoet volgens de fabrikant aan de richtlijnen van de EU. Keurmerken zoals GS Spielgut en TÜV geven onafhankelijke keuringen aan op deelaspecten. Niet geschikt voor kinderen onder de drie jaar en dergelijke waarschuwingen op speelgoed onthouden fabrikanten en leveranciers van claims na ‘verkeerd’ gebruik. Speelgoed kan nog zo veilig gemaakt zijn, het kan onveilig worden gegeven. Denk aan een schommel bovenaan de trap of een bal naast de snelweg. Een ander kenmerk van goed speelgoed ligt in het gebruik ervan. Hoewel de juridische verantwoording voor gebruik van speelgoed bij volwassenen ligt, ligt de pedagogische verantwoording ook bij kinderen. Die bepalen immers zelf hoe ze met speelgoed omgaan. De volwassene bepaalt wat mag en kan (niet alles!).

Goed speelgoed is van goede kwaliteit. En dat is niet perse hetzelfde als duurzaam. Een puzzel hoeft niet vijf jaar mee te gaan, maar goed kunnen leggen is wel belangrijk. In het verlengde hiervan: zijn de speelmogelijkheden in verhouding tot de speelduur? Wanneer met speelgoed veel te doen is, moet het lang mee gaan.

Goed speelgoed heeft ‘speelwaarde’. Dit bestaat vaak niet uit afleesbare resultaten. Het beste speelgoed is dat waarmee je iets kunt ontdekken, naspelen, uitproberen of een vaardigheid kunt aanleren.

Goed speelgoed is mooi. Natuurlijk, smaken verschillen, maar weloordacht speelgoed moet ook esthetisch verantwoord zijn. De vormgeving en kleuren van speelgoed zijn belangrijk voor hoe een kind ermee omgaat. Een lelijk kijkende pop wordt nooit de liefste. Een spel met mooie illustraties speel je vaker, liever en langer dan een zelfde spel waarop je snel uitgekeken raakt.

Last but not least: goed speelgoed geeft uitbreidings- en variatiemogelijkheden, waarmee het spelen zich kan ontwikkelen. Een treinbaantje om uit te breiden, een Playmobil ridder op een paard dat later in het leven in een heus kasteel komt te wonen, een basisdoos Duplo om mee te beginnen of een creatieve techniek om te leren. Het moet natuurlijk geen verzameling worden, daarom is het belangrijk dat het niet om een collectie van ongeveer hetzelfde speelgoed gaat, maar om artikelen uit een reeks die een eigen karakter, kleding of betekenis hebben.